

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2020¹

Versie: uitgebreid verzoek²

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel;
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie;
- het college geeft een toelichting op deze verklaring;
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

<https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2020>

Wat wordt verwacht van het college en de gemeenteraad?

In de aanvraag geeft het college inzicht in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren. Deze aanvraag beoogt, naast de gemeenteraad, ook andere gemeenten inzicht te geven in de maatregelen die het college heeft getroffen om het tekort te reduceren. Immers, de vangnetuitkering is gebaseerd op solidariteit tussen gemeenten: de vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget van twee jaar na het tekortjaar.

Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.

Hieronder verklaart het college maatregelen te hebben getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. Het gaat hierbij om de informatiepositie van de gemeenteraad. De gemeenteraad moet in staat worden gesteld om te kunnen beoordelen of er een duidelijke inhoudelijke analyse is gegeven, die betrekking heeft op de gemeente, waaruit blijkt welke maatregelen moeten worden getroffen en wat hiervan het effect is op de reductie van het tekort.

---

¹ Versie aanvraagformulier d.d. 1 december 2020

² Toelichting voor ambtelijke ondersteuning onderaan dit formulier.

Wat mag de gemeenteraad van het college verwachten?

Per onderdeel (A, B en C) is aangegeven wat de gemeenteraad van het college mag verwachten.

- Onderdeel A: Het college geeft de gemeenteraad via analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd). Deze analyse kan zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten.
- Onderdeel B: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een kwantitatieve en kwalitatieve toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Onderdeel C: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de planning en control-cyclus ten aanzien van het vangnet.

Bovenstaande informatie staat ook [op de website van de VNG](#)³.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college dient het aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2021 hebben ontvangen. Ze beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen. Gemeenten die interesse hebben in de maatregelen van andere gemeenten, kunnen terecht op de website van de Toetsingscommissie. Hier zijn alle aanvragen gepubliceerd en gerubriceerd naar type maatregel, omvang van de gemeente en omvang van het tekort.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college. Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

<https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2020>

---

³ <https://vng.nl/onderwerpenindex/werk-en-inkomen/participatiewet/nieuws/vangnetuitkering-participatiewet-2020-rol-raadsleden>

1. Verklaring college bij een uitgebreid verzoek

Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder toont het college de analyse, waaruit volgt wat de oorzaken van het tekort van de gemeente (A1) zijn. Vervolgens wordt de analyse opgenomen van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren (A2). Tot slot wordt kort beschreven welke bronnen zijn gebruikt bij de analyse (A3).

A1. Analyse van de oorzaken van het tekort van de gemeente

Inleiding

In onze gemeente werden we de laatste jaren geconfronteerd met enerzijds een flinke daling van het BUIG budget en anderzijds de instroom van de (nieuwe) doelgroep. De instroom van deze doelgroep is specifiek een gevolg van de invoering van de Participatiewet per 2015 waarna de toegang tot de WSW 'op slot werd gezet' en de voorwaarden voor het recht op een Wajong uitkering werden aangescherpt. Dit alles leidt tot de instroom van een specifieke doelgroep in de bijstand die moeilijker plaatsbaar is op de (reguliere) arbeidsmarkt en waarbij de uitgaven (zoals loonkostensubsidies) ook toenemen. Binnen deze context worden wij ook geconfronteerd met een (in verhouding) veel lager aantal banen in onze gemeente en regio ten opzichte van het aantal beschikbare banen in Nederland. In Oost Groningen is sprake van een zwak sociaaleconomische structuur.

Onderstaand geven we een toelichting op onze (lokale) situatie en beschrijven we eveneens onder A1 de ontwikkeling in de uitgaven waar we als gemeente Oldambt invloed op hebben (controle toegang/rechtmatigheid en optimaliseren inkomsten). Onder A2 gaan we specifiek in op het effect van de (overige) genomen maatregelen in het kader van bijstandsreductie.

Tot 2020 sterk dalende budgetten en stijging bijstandsnorm

Als we kijken naar de ontwikkeling van de hoogte van het BUIG-budget, dan zien we dat het verdeelmodel leidt tot een enorme daling van het BUIG-budget. Een daling die geen recht doet aan de lokale situatie in Oldambt. In 2020 is de toegekende BUIG voor het eerst sinds 2016 weer toegenomen maar is het nog altijd € 600.000 lager dan het budget in 2016. Het behoeft geen toelichting dat de kosten van een uitkering (indexatie/wettelijke verhoging normen) de afgelopen jaren zijn gestegen. Ook de onttrekking van loonkostensubsidies maakt dat de uitgaven voor onze gemeente flink zijn gestegen. Op deze uitgaven hebben wij geen invloed.

Ontwikkeling BUIG-budget

2015	€ 18.807.853
2016	€ 18.944.255
2017	€ 17.880.286
2018	€ 17.677.643
2019	€ 16.596.511
2020	€ 18.370.113

Ontwikkeling bijstandsbestand; ondanks corona een daling van het aantal uitkeringen in 2020

Veel personen die voorheen in aanmerking zouden komen voor een Wajong uitkering of een baan bij het SW-bedrijf, doen nu een beroep op een uitkering op grond van de Participatiewet. De toegang tot de reguliere arbeidsmarkt is voor deze doelgroep minder eenvoudig.

Daar komt bij dat er in onze gemeente en regio in verhouding tot landelijk niveau veel minder werkgelegenheid is. Het aantal banen per 1000 inwoners bedraagt in Oldambt 552 terwijl dit landelijk 677 is!

Sinds een aantal jaren maken we wel gebruik van de baanafpraak-banen (39 plaatsingen in 2020) en (nieuw) beschut werk banen (26 plaatsingen in 2020 terwijl de taakstelling 25 is) echter, de verlening van de loonkostensubsidie bij deze banen moet ook bekostigd worden vanuit het BUIG-budget. Ondanks deze nadelige context zien wij vanaf 2018 een kentering; namelijk een per saldo dalende lijn in het aantal uitkeringen. De inspanningen vanuit de gemeente en het Werklab van Afeer komen hier tot uiting A2). Ondanks de gevolgen van Corona is het ons ook in 2020 gelukt het aantal bijstandsuitkeringen te reduceren. Dit sterkt ons in de overtuiging dat wij de goed lijn te pakken hebben in de reductie van de uitgaven.

Ontwikkeling klantenbestand (aantal huishoudens met een uitkering)

Per 1 januari 2015	1425
Per 1 januari 2016	1467
Per 1 januari 2017	1520
Per 1 januari 2018	1499
Per 1 januari 2019	1431
Per 1 januari 2020	1390
Per 1 januari 2021	1364

Loonkostensubsidies als gevolg van arbeidsbeperking en toenemende taakstelling

Wel moet er rekening mee worden gehouden dat die klanten die uitstromen met als ondersteuning de inzet van een loonkostensubsidie, voor het BUIG-budget geen volledig besparing opleveren. Immers de loonkostensubsidies worden betaald vanuit het BUIG-budget. In onderstaand overzicht is een aanzienlijke toename aan loonkostensubsidies waarneembaar waarbij over 2020 een bedrag uit de BUIG van € 817.741 aan loonkostensubsidie is betaald. Een stijging van € 300.000 ten opzichte van 2019. De enorme stijging van dit bedrag zal de komende jaren verder toenemen omdat we in staat zijn steeds meer plaatsingen op baanafpraak-banen en beschut werk te realiseren. Daarbij neemt jaarlijks de taakstelling voor het aantal te realiseren beschut werken banen toe. Dit geeft eveneens de problematiek binnen onze gemeente aan; Reguliere plaatsingen op arbeid zijn nog niet eenvoudig omdat er sprake is van een doelgroep binnen de Participatiewet die wordt gekenmerkt door een grote afstand tot de arbeidsmarkt waarbij veelal ook sprake is van een (arbeids)beperking.

loonkostensubsidie	2017	2018	2019	2020
uitgaven BUIG	99.941	321.561	517.911	817.741

De lokale context

Oost Groningen heeft enerzijds veel om trots op te zijn: een rijke historie met regionale welvaart in de landbouw en de industrie. Anderzijds heeft deze regio ook veel om zich zorgen over te maken: een zwak sociaaleconomische structuur, veel lager opgeleiden en lage dynamiek leiden tot hoge werkloosheid, lage inkomens en inactiviteit, afhankelijkheid van socialezekerheidsregelingen en armoede. Dat brengt met zich mee dat inwoners van Oldambt veelvuldig een beroep doen op de verschillende ondersteuningsmogelijkheden van de gemeente. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een aantal specifieke kenmerken van onze inwoners: de aanwezigheid van een hoog percentage alleenstaanden, gemiddeld hoge leeftijd en laag inkomen (mede veroorzaakt door een hoge werkloosheid en uitkeringsafhankelijkheid). Daarnaast zien veel van onze inwoners zich genoodzaakt een beroep te doen op WMO-voorzieningen evenals de inkomensondersteunende voorzieningen vanuit de Participatiewet. Er wonen in Oldambt relatief veel inwoners met een beperking en het opleidingsniveau in Oldambt is ten opzichte van Nederland een stuk lager.

Voor de jeugd van Oldambt worden veelvuldig de diverse vormen van jeugdhulp ingezet. De analyse van de lokale context wordt in onderstaande tabel cijfermatig onderbouwd met informatie uit Statline-CBS, VNG 'Waar staat je gemeente' en trendrapportages van het UWV.

Voorzieningen gebruik Oldambt t.o.v. Nederland	Oldambt	Landelijk
Laag onderwijsniveau *	172	145
Huishoudens met WMO voorziening *	218	122
Gebruik wijkverpleging	5,3%	3,4%
Jongeren met jeugdhulp	13,7%	9,7%
Kinderen in uitkeringsgezin	9%	6%
Aantal alleenstaanden met uitkering	14%	9%
Aantal banen *	552	677
Gebruik re-integratievoorzieningen *	38	13
Faillissementen	3,9%	1,8%
Bedrijfsoprichtingen *	80	107

*per 1000 personen

Verder inzoomend op de arbeidsmarktsituatie, moeten we concluderen dat niet alleen het aantal banen met 125 per 1000 inwoners lager ligt dan het landelijk gemiddelde maar dat ook het werkloosheidspercentage in Oldambt met 4,8% hoger is dan het landelijke werkloosheidspercentage. In Q4 van 2020 hadden de provincie Groningen en Noord-Holland met 4,8% het hoogste werkloosheidspercentage in Nederland. Daar komt nog bij dat meer dan 7 procent vanuit een maximale WW-uitkering doorstroomt naar de Participatiewet. In onze arbeidsmarktregio zijn daarom afspraken gemaakt om de doelgroep die de maximale WW-uitkering bereiken en vermoedelijk in een bijstandssituatie terecht dreigen te komen, in een zo vroeg mogelijk stadium op te pakken en dienstverlening aan te bieden. Insteek is preventie op instroom.

Bestuursakkoord van Westerlee; unieke situatie

De samenwerking in Oost Groningen en de gezamenlijke voorbereiding op de komst van de Participatiewet, heeft er toe geleid dat inzichtelijk werd gemaakt wat de gevolgen van deze wet zijn voor het gebied Oost Groningen. Dit was aanleiding voor Gedeputeerde Staten van de gemeente Groningen om met steun van de staatssecretaris van SZW een samenhangend meerjarenplan op te stellen met als doel het verhogen van de participatiegraad op de arbeidsmarkt. Gemeenten in Oost Groningen, het ministerie van SZW, de provincie Groningen en de sociale partners hebben afgesproken om een bestuursakkoord op te stellen met afspraken over wie wat gaat doen om de financieel onhoudbare situatie van de sociale werkvoorziening in Oost Groningen te keren. Dit met behoud van werkgelegenheid en een perspectiefrijke uitvoering van de Participatiewet. In 2015 is het Bestuursakkoord van Westerlee door alle partijen getekend waarin diverse afspraken en toezeggingen van alle deelnemende partijen zijn vastgelegd. Volgens de toenmalige staatssecretaris, mevrouw Klijnsma, is de (arbeidsmarkt)situatie in Oost Groningen van een dusdanig aard dat dit een bestuursakkoord rechtvaardigt. Dat deze situatie uniek is blijkt uit het feit dat Oost Groningen de enige regio is waar een dergelijk bestuursakkoord is opgesteld.

Kortom, de conclusie dat de arbeidsmarktsituatie in onze regio verre van optimaal is en niet voldoende aansluit bij de kwaliteiten en behoeften van haar werkzoekende inwoners, is gerechtvaardigd.

Moment signalering tekort

De gemeente Oldambt is bekend met tekorten op het BUIG-budget. Voor het jaar 2014 hebben we gebruik gemaakt van de toenmalige IAU (aanvraag gehonoreerd). Voor het jaar 2015 werd de drempel van 5% niet overschreden, het tekort was voor eigen rekening. Voor 2016 hebben we besloten om geen beroep te doen op de vangnetregeling omdat de overschrijding slechts een paar honderd euro meer bedroeg dan de grens van 5%. Over 2017, 2018 en 2019 hebben we met succes een beroep gedaan op de vangnetregeling. In onze aanvragen zijn wij telkens uitgebreid ingegaan op niet alleen de financiële consequenties voor de gemeente Oldambt als gevolg van het gewijzigde verdeelmodel maar ook op alle activiteiten die we hebben ontplooid en doorontwikkeld om de uitgaven op de Participatiewet te beperken.

Instemming raad

De gemeente Oldambt heeft de laatste jaren dan ook stevig ingezet op het geven van een extra impuls aan de uitstroom (A2). Ook in 2020 zijn de BUIG uitgaven en inkomsten maandelijks nauwgezet gevolgd.

In de Besluitvormende bestuursrapportages heeft het college de raad geïnformeerd over de te verwachten tekorten en de gevolgen daarvan. Daarbij wordt aan de raad de voortgang gerapporteerd over de resultaten van de beleidsdoelstellingen (IBR). Tevens informeren wij de gemeenteraad ieder kwartaal door middel van een rapportage over o.a. ingezette re-integratietrajecten, plaatsingen op werk en het financiële resultaat.

In de maand juni 2020 heeft de raad, op voorstel van het college van burgemeester en wethouders, ingestemd met de genomen maatregelen zoals die zijn verwoord in dit aanvraagformulier 'VU 2020 uitgebreid verzoek'. De raad heeft hierbij expliciet ingestemd met de door het college genomen en voorgestelde maatregelen om het tekort op het BUIG-budget zo maximaal mogelijk te reduceren.

Beperking c.q. beheersing van de uitgaven

Het saldo van het budget wordt in hoofdzaak veroorzaakt door het aantal te verlenen uitkeringen en te verstrekken loonkostensubsidies (volumebeheersing). Verstrekking van de loonkostensubsidies aan werkgevers vindt plaats bij de realisatie van zowel baanafspraken-banen als bij (nieuw) beschut werk. Gelet op de stijgende taakstelling hierbij, is beperking van deze uitgaven geen optie. Sterker nog, deze uitgaven zullen jaarlijks blijven stijgen zoals eerder vermeld onder het sub-kopje 'loonkostensubsidies' (onderdeel A)

Beperking van de uitgaven voor uitkeringen kan op een tweetal manieren geschieden;

1; Maatregelen controle toegang en rechtmatigheid in verstrekkingen

De gemeente Oldambt ziet er nauwgezet op toe of aanvragers ook daadwerkelijk aan alle vereisten voldoen om in aanmerking te komen voor een uitkering (poortwachtersfunctie). Team Claimbeoordeling zorgt er op deze wijze voor dat alleen uitkeringen worden toegekend (en ook naar de juiste hoogte) aan die personen die er ook daadwerkelijk recht op hebben.

Daarnaast worden met behulp van diverse controlesystemen de rechtmatigheid van de toegekende uitkeringen periodiek gecontroleerd en wordt oneigenlijk en misbruik van uitkeringen zo maximaal mogelijk voorkomen en opgespoord. Dit laatste gebeurt zowel binnen de eigen gemeente als in regionale samenwerking indien er sprake is van fraude met een benadelingsbedrag van meer dan € 50.000 (fraudezaken tot dat bedrag worden bestuursrechtelijk afgedaan). De effectiviteit van controle neemt toe. Met adequate voorlichting en dienstverlening (kwalitatief effect) voorkomen we oneigenlijk- en misbruik van bijstandsgelden en mocht daarvan toch sprake zijn dan constateren we dergelijke onrechtmatigheden in een vroeg stadium. We zien dit ook terug in het aantal processen-verbaal die de sociale recherche op heeft moeten stellen. In 2016 werd dat in 2 zaken gedaan, in 2017 en 2018 in 1 zaak. In 2019 zijn 2 processen-verbaal opgemaakt en in 2020 een.

In 2020 is een terugvorderingsbedrag vastgesteld van € 169.000 aan onterecht verstrekte bijstand. Dit bedrag wordt teruggevorderd. In totaal vonden 76 onderzoeken plaats waarbij zes uitkeringen werden beëindigd. Daarnaast werden drie aanvragen voor een uitkering afgewezen in het kader van fraudepreventie.

Bovenstaande lijn is al een aantal jaren ingezet en wordt periodiek onderhouden op effectiviteit. Vanaf 2018 wordt handhaving en toezicht in het gehele sociale domein integraal toegepast. Een steeds meer integrale uitvoering van het sociaal domein (WMO, Jeugdzorg en PW) brengt ook met zich mee dat we het voorkomen en opsporen van oneigenlijk gebruik c.q. misbruik van voorzieningen en middelen integraal zijn gaan uitvoeren (toezicht en handhaving). Dit heeft ertoe geleid dat we in 2018 zijn gestart met het samenbrengen van alle expertise en formatie in een specifiek daarvoor ingericht team. Signalen worden niet meer per wet opgepakt maar in zijn totaliteit van het sociaal domein beoordeeld.

Als we kijken naar het aantal ingediende aanvragen in relatie tot de toekenningen, dan zien we onderstaande ontwikkeling.

Ontwikkeling aantal aanvragen

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toegekend	473	493	418	376	336	341
Geen uitkering	226	239	225	195	212	202
Totaal	699	732	643	571	548	543

Dit overzicht laat tot en met 2016 een stijging zien van het aantal ingediende aanvragen. Vanaf 2017 is een dalende lijn ingezet qua aantal aanvragen en toekenningen. De stijging van 'slechts' 5 extra toekenningen wordt in ruimte mate gecompenseerd door de uitstroom uit de uitkering. In coronatijd een prima resultaat.

Ook het resultaat van de poortwachtersfunctie is inzichtelijk. We zien dat in 2015 totaal 32% van de ingediende aanvragen niet werden toegekend, in 2016 bedroeg dat percentage 33 en in 2017 35%. Over 2018 werden 34% van de aanvragen niet toegekend. Over 2019 is dit percentage 39% en in 2020 is dit percentage 37%. Kortom, een nagenoeg constante lijn. Reden voor het niet verkrijgen van een uitkering zijn afwijzingen (door bijvoorbeeld recht op een voorliggende voorziening en toch meer eigen inkomen dan de norm), het niet in behandeling nemen wegens het ontbreken van noodzakelijke gegevens (ondanks een geboden hersteltermijn) en intrekkingen. Ondanks deze preventiequote bereiken er ons geen signalen dat de niet toegekende uitkeringen leiden tot ongewenste c.q. schrijnende situaties, ook niet na afhandeling van bezwaar- en beroepschriften.

De drie veruit belangrijkste redenen van instroom zijn (al jarenlang) einde werk of WW-uitkering, verhuizing naar onze gemeente en beëindiging van relaties. Door wetswijzigingen in onder andere de Wajong (alleen nog toegankelijk voor personen zonder enig arbeidsperspectief) zien we ook 'nieuwe doelgroepen' instromen in de bijstand. We hebben dus niet op alle instroomredenen invloed.

2; Optimaliseren van de inkomsten

Naast uitgaven, zijn ook de inkomsten een factor in het BUIG saldo. Deze inkomsten kunnen voortkomen uit een tweetal bronnen, namelijk het feitelijk innen van openstaande vorderingen (terugvordering) en het uitoefenen van verhaal onderhoudsplicht.

Terugvordering is aan de orde indien te veel of ten onrechte uitkering is verleend, dat kan zijn als gevolg van het verstrekken van geen of onjuiste inlichtingen, het al of niet bewust frauduleus handelen of nog niet verrekende inkomsten met de uitkering. Dergelijke ontvangsten worden als inkomsten geboekt in het budget.

Verhaal onderhoudsplicht is een mogelijkheid voor gemeenten om, indien een onderhoudsplichtige zijn (op grond van het Burgerlijk Wetboek) verplichtingen niet naar financiële draagkracht nakomt, zelf een onderhoudsbijdrage op te leggen (vergelijkbaar met alimentatieverplichtingen). Van deze wettelijke bevoegdheid wordt actief gebruik gemaakt. De te ontvangen bijdragen worden als inkomsten geboekt in het budget.

We verrichten alle inspanningen om in een zo vroeg mogelijk stadium oneigenlijk of misbruik van bijstandsgelden op te sporen. Hiermee voorkomen we onnodige en onnodig hoge vorderingen. Daar waar mogelijk proberen we het incasso ratio (uiteraard binnen de wettelijke kaders) te verhogen. Hiermee willen we de ten onrechte verleende uitkeringen en overige vorderingen sneller terug laten betalen en daarmee de inkomsten verhogen waardoor het BUIG tekort (ook) wordt gedempt. Over het jaar 2020 bedragen de baten afgerond € 350.000.

Zowel de inkomsten uit terugvordering als uit verhaal onderhoudsplicht zijn afhankelijk van de mogelijkheden van inning op de debiteur en de hoogte van de inkomsten van de onderhoudsplichtige.

De uitvoering van verhaal onderhoudsplicht is gedurende enkele jaren door middel van een aanbesteding uitbesteed aan een zeer deskundig landelijk opererend bedrijf.

Verdeelmodel

Op basis van het verdeelmodel bijstandsbudgetten zien we dat 'zorggebruik' een mede bepalende factor is in de hoogte van ons BUIG-budget. Binnen onze gemeente, maar ook in heel Oost Groningen, is er sprake van een hoog zorggebruik, meer dan het landelijke gemiddelde. In voorgaande tabellen is dat ook onderbouwd. Via diverse preventief ingezette actielijnen proberen we als gemeente om het zorggebruik te minderen. Dit zal echter een proces van jaren zijn alvorens dit het gewenste effect zal hebben.

Gevolgen voor Oldambt en beroep vangnetregeling over 2020

De afgelopen jaren hebben we flink ingezet op kostenreductie. Ook over 2020 is ons bijstandsbestand, ondanks de Coronacrisis, wederom gedaald. Onze netto uitgaven zijn in 2020 met € 150.000 gestegen maar daar staat tegenover dat we ten opzichte van 2019 € 300.000 meer aan loonkostensubsidies uit de BUIG hebben betaald ten opzichte van 2019. Daarnaast is er ook nog sprake van indexering van bijstandsnormen.

baten/lasten	2018	2019	2020
netto uitgaven Participatiewet	20.805.529	20.293.422	20.446.465
inkomsten BUIG	<u>17.677.643</u>	<u>16.596.511</u>	<u>18.370.113</u>
tekort	3.127.886	3.696.911	2.076.352

Met toepassing van de eigenrisicodrempel doet de gemeente Oldambt over het jaar 2020 een beroep op de vangnetregeling voor een bedrag van € 349.297.

A2. Analyse van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren

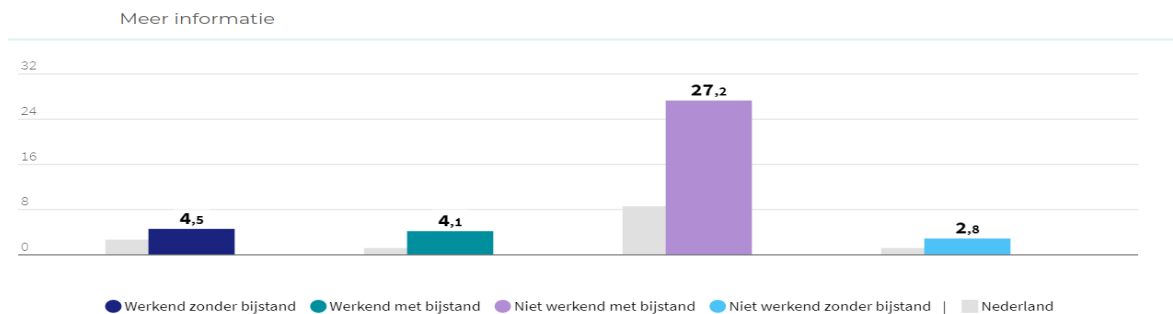
In A1 zijn we al uitgebreid ingegaan op onze werkwijze m.b.t. instroombeperking/rechtmatigheid en het optimaliseren van de inkomsten en het effect daarvan op onze uitgaven. Onderstaand lichten we aanvullend de effecten toe van de maatregelen die al meerjarig leiden tot een bestandsreductie. Hierbij Gaan we in op zowel kwantitatieve als kwalitatieve maatregelen.

Inzet re-integratie (uitstroom) en focus op baanbehoud

Onderstaande tabel toont het aantal inwoners dat gebruik maakt van een re-integratievoorziening (naar inkomen) van de gemeente. Deze voorzieningen zijn gericht op het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt of ondersteunen inwoners juist zodat zij hun (parttime) baan kunnen behouden. Het betreft diverse re-integratievoorzieningen zoals, werktrajecten, loonkostensubsidies, jobcoaching en participatieplekken/werkplekaanpassingen. Enerzijds geeft deze tabel de kwetsbaarheid en het hoge voorzieningengebruik in Oldambt aan, anderzijds toont deze tabel aan dat onze gemeente bovengemiddeld inzet op uitstroomactiviteiten en op baanbehoud. Met deze investering dragen we (extra) bij om de uitgaven te reduceren. De kosten van re-integratievoorzieningen (m.u.v. loonkostensubsidies) worden niet betaald uit de BUIG maar leveren daar wel een besparing op.

Personen met lopende re-integratievoorziening naar inkomstenbron
Oldambt, aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar

Maatregelen/effect

Oprichting Afeer als werkorganisatie

Onderdeel van de uitwerking van het bestuursakkoord van Westerlee, zoals benoemd onder onderdeel A1, is de vorming van een nieuwe werkorganisatie. Hierin gaat de bestaande SW-organisatie op, samen met de afdelingen Werk/TDC's van de deelnemende gemeenten in Oost Groningen (toeleiding naar (reguliere) arbeid van inwoners met een uitkering). Medio 2018 is de nieuwe werkorganisatie gestart. Eerst onder de 'werktitel' Werk in Uitvoering (WiU) en per 1 juli 2018 formeel onder de naam Afeer, waarbij sprake is van een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Westerwolde, Pekela en Oldambt.

Vanaf 2017 en met de oprichting van het leerwerkbedrijf Afeer is een toename van de uitstroom resultaten bewerkstelligd. Hiervoor zijn diverse activiteiten ontplooid waarover wij in eerdere aanvragen uitgebreid hebben gerapporteerd. Deze werkwijzen zijn ingebed in de organisatie en uitvoering zodat we dit ook toepassen op nieuwe instroom (kwaliteit, poortwachtersfunctie en een gericht passend aanbod). Onderstaand beschrijven we wat het effect van de maatregelen is geweest.

Door de inzet van diverse ontwikkelde (bemiddelings)trajecten in onze uitvoeringsorganisatie Afeer (o.a. werkclub/carrousel en werkgeversdienstverlening) hebben een bijdrage geleverd aan de reductie van ons bijstandstekort door middel van hoge uitstroomcijfers uit de bijstand. Als maatregel is het branchegericht werken ingevoerd waardoor er een betere aansluiting is gekomen tussen het gericht opleiden van werkzoekenden en beschikbare banen. Voorbeelden van branche gerelateerde opleidingen en bemiddeling zijn;

- Trajecten en opleiding Virol (E-waste Academy).
- Samenwerking Dok 4 (techniek branche).
- Trajecten en opleiding Rensel Metaal
- VCA-opleiding
- Heftruckopleiding bij Afeer,
- Techniek testen en opleiding installatietechniek ontwikkeld op basis van toenemende vraag markt

In 2018 werden 330 inwoners uit Oldambt die een uitkering ontvangen o.g.v. de Participatiewet bemiddeld naar een baan. In 2019 waren dit 319 personen met een uitkering. De doelstelling voor 2020 was 300 plaatsingen. Als gevolg van de coronacrisis was het minder eenvoudig om werkzoekenden te bemiddelen naar werk. Ondanks de crisis heeft Afeer in 2020 269 personen met een uitkering uit Oldambt bemiddeld naar werk. Een prima resultaat mede dankzij het ontwikkelde branche gerichte werken waarbij opleidingen gericht worden ingezet en plaatsingen effectiever zijn (kwalitatieve match vraag-aanbod).

Inzet baan-afsprakenbanen

Afeer heeft de afgelopen jaren expertise en een werkwijze ontwikkeld om extra in te zetten op de baan-afsprakenbanen. Dit zijn specifiek banen voor personen met een arbeidsbeperking en vraagt een specialistische benadering, ook naar werkgevers.

In de periode 2018 t/m 2020 heeft Afeer 110 plaatsingen gerealiseerd voor deze doelgroep. De ontwikkelde expertise is van belang gezien de specifieke problematiek (veel inwoners met sociale problematiek en/of (arbeids)beperking) die in onze gemeente speelt. Dit is cijfermatig onder A1 toegelicht.

Bestandsscreening voorliggende voorzieningen

We hebben ons bijstandsbestand (externe maatregel) laten screenen op voorliggende voorzieningen. Hierdoor zijn 5 uitkeringen beëindigd in verband met recht op een andere (Wajong)uitkering. Dit levert een structurele besparing op van ongeveer € 75.000,-- op jaarbasis. De kennis is intern gedeeld zodat de screening op voorliggende voorzieningen geborgd is bij nieuwe aanvragen (intake). Dit bevordert de rechtmatigheidstoets en werkt kostenbesparend.

Beschut werken

In 2018 werkte 'slechts' 1 personen in een beschut werken baan. Hier hebben we extra inzet op verricht en is het bijstandsbestand gescreend op kandidaten die in aanmerking komen voor een beschut werken baan. De taakstelling in 2020 bedroeg 25 plaatsingen en we hebben 26 personen kunnen plaatsen in een beschut werken baan. Dit levert niet een volledige besparing op de BUIG op omdat de loonkostensubsidie uit de BUIG wordt betaald. De uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de screening op beschut werken plekken is geborgd in de organisatie zodat bij de intake van nieuwe aanvragen ook beoordeeld kan worden of beschut werken een mogelijkheid is.

Werkfestival

Door middel van het georganiseerde werkfestival zijn in 2018 in totaal 22 werkzoekenden uit Oldambt bemiddeld op een baan. We organiseren 1x in de twee jaar een werkfestival. In 2020 is het werkfestival helaas gecancelled als gevolg van corona. We hopen in 2022 een nieuw werkfestival te kunnen organiseren.

Samenwerking in de grensstreek

Op grond van de Duits-Nederlandse (grensstreek) samenwerking zijn in de periode van 2018 t.m. 2020 in totaal 17 inwoners vanuit de bijstand op een baan geplaatst in Duitsland. De komende jaren willen we de samenwerking (o.a. Interegg) nog verder intensiveren.

Pilot vroegsignalering schulden

De gemeente Oldambt is vooruitlopend op de wetwijziging van 1-1-2021 gestart met een pilot vroeg signalering van schulden. Oldambt was hierin de eerste Groningse gemeente. Samen met lokale woningcorporaties en de grootste zorgverzekeraar worden betalingsachterstanden van inwoners opgepakt middels een outreachende werkwijze. Dit betekent dat een groot deel van de meldingen werd opgevolgd middels een huisbezoek waarin verschillende disciplines binnen het sociaal domein samenwerken om de hulpvraag van de inwoner te beantwoorden en direct de integraliteit in de dienstverlening te verbeteren. Met de vroegsignalering van schulden proberen we de eigen regie en grip op bestaanszekerheid te bevorderen. Door het in een vroeg stadium oplossen van schulden worden lange (dure) schuldhulptrajecten voorkomen maar de winst is vooral dat schulden voor onze inwoners niet zodanig hoog worden dat er geen perspectief meer is. Vanuit een ernstige schuldensituatie is het erg lastig om aan het werk te gaan, of werk te behouden. Door preventie willen we dit voorkomen.

Door de coronacrisis konden de huisbezoeken in 2020 niet plaatsvinden waardoor resultaten niet goed meetbaar waren. In de uitgevoerde pilot is duidelijk geworden dat 2,2% van de inwoners die in de pilot naar voren zijn gekomen bekend zijn bij schuldhulpverlening. De conclusie is dat we hiermee een nieuwe doelgroep hebben bereikt die betalingsachterstanden hebben die kunnen leiden tot problematische schulden. Een externe partij heeft voor ons een monitoringssysteem opgezet waarin onze eerste ervaringen ook zijn meegenomen. In 2021 is het beleidsplan schuldhulpverlening in onze gemeente vastgesteld en hebben we een 'doorstart' gemaakt met de pilot vroegsignalering. Na de zomer verwachten we de eerste resultaten te kunnen presenteren.

Ondernemersloket

Met de oprichting van het Ondernemersloket in Oldambt in 2016 faciliteren we werkgevers bij hun huidige en (toekomstige) strategische personeelsvraagstukken (wat heb je nu nodig maar ook wat in de komende jaren?). Hierin vindt periodiek afstemming plaats met onze uitvoeringsorganisatie zodat vraag en aanbod binnen onze gemeente op elkaar wordt afgestemd. Ook bij maatwerkvraagstukken in personeelsbehoefte wordt door het ondernemersloket de verbinding gelegd met Afeer om plaatsingen te realiseren. Daarnaast worden bedrijven optimaal gefaciliteerd bij het vestigen in onze gemeente of bij bedrijfsuitbreiding. In 2017 is de gemeente Oldambt gestart om het Ondernemersloket nog verder door te ontwikkelen zodat het een nog effectiever instrument wordt. In 2018 is ingezet op de professionalisering van ons eigen personeel om dienstverlening te optimaliseren. In 2018 is bijvoorbeeld een enquête uitgezet bij ondernemers uit Oldambt om wensen te inventariseren en de samenwerking met werkgevers te optimaliseren. Daarnaast is de 'Ondernemersfactory' onderdeel geworden van het ondernemersloket. Dit is een fysieke plek waar (startende) ondernemers en 'jonge' bedrijven ondersteund worden in het ondernemerschap. 'Onze' externe partner 'Advisorgroep' heeft hierin een belangrijke (ondersteunende) rol voor (startende) ondernemers. Door middel van de Ondernemersfactory zijn in 2018 t/m 2020 57 (startende) ondernemers ondersteund. Deze werkwijze draagt tevens bij in het voorkomen van faillissementen.

Implementatie en borging werkwijze 18-/18+

Om 'systeemproblemen' te ondervangen wanneer een jongere die (jeugdhulp)ondersteuning krijgt te ondervangen hebben we de werkwijze 18-/18+ ontwikkeld. Iedere maand is er een overleg vanuit vertegenwoordigers vanuit de Jeugdwet, WMO en Participatiewet, zowel op uitvoerings- als beleidsniveau. Ook onze werkorganisatie Afeer is hierin vertegenwoordigd. Deze uitvoering is geborgd in onze werkwijze. Knelpunten in de uitvoering (ook op casusniveau) worden gesignaleerd en besproken en hier wordt (integraal) een oplossing voor gezocht. We bereiken hiermee dat noodzakelijke ondersteuning wordt gecontinueerd bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd. Jongeren vallen niet tussen wal en schip en we voorkomen ernstiger problemen naar de toekomst. Met betrekking tot de Participatiewet heeft deze werkwijze geresulteerd in het voorkomen van 4 bijstandsuitkeringen (2019 twee en 2020 twee). Drie van deze jongeren zijn door middel van een integrale aanpak weer naar school gegaan. Daarnaast is bijstand in 1 situatie voorkomen d.m.v. bemiddeling naar werk i.c.m. schuldenaanpak en maatschappelijke begeleiding. De aanpak 18-/18+ is geborgd in onze werkwijze.

Kennisdeling via de programmaraad

De gemeente Oldambt neemt deel aan de praktijkdagen van de Programmaraad waarin onderling kennis wordt gedeeld tussen gemeenten en ministerie. De praktijkdag in het kader van beschut werken heeft bijvoorbeeld geleid tot een subregionale evaluatie van beschut werken. Deze evaluatie is integraal door de colleges in Oost Groningen vastgesteld waarbij aanbevelingen zijn opgenomen waaraan we als Oost Groningse gemeenten gezamenlijk invulling aan geven. Ook de monitoring hierop stemmen we onderling af waardoor kennisdeling een pertinent onderdeel is van de (beleids)uitvoering (kwalitatief).

Kenniskring en samenwerking Oost-Groningen

Van de vijf gemeenten in Oost Groningen (Veendam, Stadskanaal, Pekela, Westerwolde en Oldambt) hebben drie gemeenten gekozen voor een integrale (beleids)uitvoering van de SW en de Participatiewet binnen de uitvoeringsorganisatie Afeer. Dit betekent dat we beleidsmatige vraagstukken integraal oppakken en kennis delen met elkaar. Dit doen we maandelijks. We stemmen onze werkwijze op elkaar af en gebruiken daarbij de vakkennis en expertise van Afeer. Maandelijks worden ook de behaalde resultaten (aantallen en financieel resultaat) besproken waarop bijsturing kan plaatsvinden.

De samenwerking in Oost Groningen is echter veel breder. Bovenstaande vijf gemeenten vormen de subregio Oost Groningen. In Oost Groningen hebben we een overleg c.q. samenwerkingsstructuur opgericht waarin diverse vraagstukken (waaronder het terugbrengen van bijstandsbestanden en het ontplooiën van arbeidsmarkt initiatieven) worden besproken en doorontwikkeld. Deze overlegstructuur is op ambtelijk- beleidsmatig, managers- directeuren en op bestuurlijk niveau. Niet alleen wordt nieuw beleid ontwikkeld (een voorbeeld hiervan is beschut werken en de aanjaagfunctie) maar ook het organiseren van een werkfestival en andere uitstroom gerelateerde projecten. Door de intensieve samenwerking wordt kennis gedeeld waarbij beleid en uitvoering wordt bijgesteld indien dit nodig is.

Samenwerking en maatregelen in de arbeidsmarktregio

Naast de samenwerking in Oost Groningen, werken we ook samen in de arbeidsmarktregio Groningen (de provincie Groningen en de kop van Drenthe) onder de titel Werk in Zicht (WiZ). Hierbij is sprake van een samenwerking tussen enerzijds gemeenten, UWV, de SW-bedrijven en anderzijds de onderwijsinstellingen, de sociale partners en de twee provincies. De arbeidsmarktregio werkt aan een eensluidend aanbod aan werkgevers in de gehele regio. Zo worden werkgevers niet geconfronteerd met verschillen tussen gemeenten. Deze werkwijze hebben we in het eerste kwartaal van 2021 geborgd in een uitvoeringsplan. Dit plan is door de colleges van alle gemeenten in onze arbeidsmarktregio vastgesteld. Zo is onder de vlag van Werk in Zicht in 2018 een start gemaakt met het “1000 banenplan” ten behoeve van het aardbevingsgebied waarbij de doelstelling is om tot en met 2021 minimaal 1000 werkzoekenden (500 vanuit de doelgroep Participatiewet) duurzaam te laten uitstromen in de branche bouw & techniek (en andere sectoren die daarmee samenhangen). Vanuit het project 1000-banenplan hebben tot en met 2020 22 inwoners met een uitkering vanuit onze gemeente een baan gekregen. Daarnaast is het initiatief ‘Kansrijk Beroep’ ontwikkeld. Dit is een digitaal platform waarbij je snel informatie krijgt over mogelijkheden in de meest kansrijke beroepen/sectoren. Via de website kunnen werkzoekenden direct contact krijgen met een werkadviseur. Ook werken de accountmanagers, per branche, samen om in gezamenlijkheid tot de beste resultaten te komen. Daarbij maken we gebruik van elkaars kennis en netwerk en is er sprake van uitwisseling van ‘good practices’. De jobcoaches hebben elkaar inmiddels ook opgezocht om een gezamenlijke methodiek en werkwijze op te stellen zodat we zoveel werkzoekenden als werkgevers op de eensluidende en effectieve wijze faciliteren.

Conclusie

De oprichting van het nieuwe bedrijf Afeer voortvloeiend uit het bestuursakkoord van Westerlee heeft een wezenlijke bijdrage geleverd aan de tekortreductie. Enerzijds door meer werkgelegenheid te verkrijgen die past bij de gemeentelijke doelgroep en anderzijds door een nog effectievere vorm van ondersteuning en facilitering van personeelsvraagstukken van werkgevers.

Met Afeer is vanaf 2018 de nadruk gelegd op diverse activiteiten die enerzijds de uitstroomkansen bevorderen en anderzijds de randvoorwaarden scheppen om dat (nog) meer mogelijk te maken. Afeer heeft daarbij de ‘best practices’ van de drie deelnemende gemeenten binnen de GR doorontwikkeld.

Projecten en werkwijzen zijn ingebed in de organisatie en de integrale benadering bij nieuwe aanvragen (zowel rechtmatigheid als doelmatigheid aanpak) is geoptimaliseerd. Er is sprake van kennisdeling door deelname aan bijeenkomsten van de programmaraad en subregionaal (vijf gemeenten) stemmen we maandelijks met elkaar af. In deze overleggen worden reïntegratiemethoden en projecten besproken en stemmen we werkwijzen op elkaar af om te komen tot het beste (reductie) resultaat. Deze kennisdeling heeft de afgelopen jaar mede geleid tot de inzet van bovenstaande projecten en werkwijzen.

Met alle genomen maatregelen hebben we de afgelopen jaren een flinke afname van het aantal uitkeringen bewerkstelligd (zie tabel A1). Medio juli 2017 bedroeg het aantal uitkeringen zelfs 1576 tegenover 1364 op 1 januari 2021. Met een afname van ruim 200! uitkeringen is dit een reductie van 14%. Dit heeft geleid tot een flinke reductie van de uitgaven.

A3. Gehanteerde bronnen die bij de analyse (A1) zijn gebruikt.

Voor het moment van signalering van het tekort en het informeren van onze gemeenteraad over dit tekort alsmede de voortgang/ontwikkeling, zijn de besluitvormende bestuursrapportages (IBR/BBR), de beleidsvoornemens Afeer en de kwartaalrapportages Afeer gebruikt als bron. Voor het schetsen van de lokale context en arbeidsmarkt hebben we gebruik gemaakt van de notitie met vereende kracht (bestuursakkoord van Westerlee), CBS-statline, VNG-‘waar staat je gemeente’ en rapportages van het UWV (Regio in beeld). De tool voor de vangnetuitkering en de rekentool Participatiewet zijn in combinatie met het handavingsplan en managementrapportages gebruikt voor de analyse op uitgaven en inkomsten (BUIG, loonkostensubsidies, bestandsontwikkeling, terugvordering en verhaal en sociale recherche).

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren.

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt aan de hand van drie vragen beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

In hoofdstuk A1 en A2 hebben wij uitvoerig beschreven welke inzet wij de afgelopen jaren hebben gepleegd om een bijdrage te leveren aan de tekortreductie. We hebben daarbij kwalitatief en kwantitatief onderbouwd wat de effecten zijn en hoe we de ingezette maatregelen die effectief zijn hebben geborgd in onze werkwijze.

‘oplossingen dienen gezocht te worden in maatregelen op de langere termijn’

In 2019 hebben wij de opgerichte visitatiecommissie ‘financiële beheersbaarheid in het sociaal domein’ van de VNG geconsulteerd (externe maatregel) hetgeen heeft geleid tot een adviesrapport waar wij de komende jaren (in afstemming met onze gemeenteraad) invulling aan geven. De commissie geeft in haar rapport aan dat we de afgelopen jaren al zoveel maatregelen hebben getroffen dat ‘quick wins’ vrijwel niet meer haalbaar zijn. De commissie adviseert vooral maatregelen te nemen op het gebied van preventie waarbij de samenwerking wordt gezocht met de welzijnsorganisatie. Daarbij is het advies om in te zetten op jeugdhulp en gezinsproblematiek zodat we jongeren (en hun ouders) meer perspectief kunnen bieden en generationele systemen kunnen doorbreken. Uiteindelijk moet dit op de langere termijn leiden tot een afname van (dure) maatwerkvoorzieningen, waaronder ook bijstandsafhankelijkheid. Het doorbreken van dergelijke systemen heeft tijd nodig zodat niet kan worden verwacht dat de inzet op preventie en jeugdhulp op de korte termijn een (extra) bijstandsdaling laat zien.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

Afeer Mobiliteit;

Binnen ons leerwerkbedrijf is het ‘product’ Afeer Mobiliteit ontwikkeld. Binnen Afeer Mobiliteit krijgen is het mogelijk dat werkzoekenden (tijdelijk) een baan krijgen als opstap naar een vaste baan. Kleinere reguliere werkgevers zijn niet altijd in staat om een personeelsadministratie te voeren bijvoorbeeld als gevolg van gebrek aan kennis. Afeer Mobiliteit ontzorgt deze werkgevers door het ‘formele’ werkgeverschap op zich te nemen. Werkzoekenden krijgen de kans om betaald aan het werk te gaan. Deze constructie kent voordelen ten opzichte van een uitzendbureau. De begeleiding vanuit het leerwerkbedrijf blijft aanwezig wanneer dit nodig is. Uiteindelijk blijft het doel om de kandidaat duurzaam uit te laten stromen. In 2020 zijn 6 personen vanuit een uitkering bemiddeld via Afeer Mobiliteit.

Wonen-leren-werktraject

In 2020 zijn we in samenwerking met onze welzijnsorganisatie en de woningbouwcoöperatie gestart met het wonen-leren-werktraject. Met dit traject willen we inwoners die specifieke (meervoudige) begeleiding nodig hebben op het gebied van wonen, leren, werken en zorg intensief ondersteunen, zonder dat er dure maatwerkvoorzieningen worden ingezet. In deze pilot zijn in 2020 vijf WLW-trajecten gestart waarmee een begeleid wonen traject is voorkomen. De woningbouw verstrekt voor deze pilot woonruimte aan de deelnemers aan het traject en onze welzijnsorganisatie verzorgt de begeleiding op de verschillende leefgebieden. Vanuit het sociaal domein wordt de casuïstiek integraal opgepakt (WMO, Jeugd en Participatiewet). Een begeleid wonen traject kost ongeveer € 50.000 euro per jaar terwijl het wonen-leren-werktraject 10.0000 euro kost. Met de inzet van dit traject is voorkomen dat een deelnemer zijn baan is kwijtgeraakt (voorkomen instroom bijstand). Een jongere heeft (met begeleiding) zijn opleiding weer opgepakt waardoor de bijstandsuitkering beëindigd kon worden. De pilot loopt door in 2021.

Ontwikkeltrajecten Blauwestad

In samenwerking met het projectbureau Blauwe Stad is in 2020 een ontwikkeltraject opgezet. Het voormalig akkerland 'Blauwestad' is een prachtig woongebied geworden omgeven met een groot meer en ongerepte natuur. Dit biedt in de ontwikkeling veel kansen.

Voor werkzoekende (met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt) die graag buiten werken en nog 'zoekende' zijn in het ontwikkelen van hun kwaliteiten hebben we leerwerktrajecten in samenwerking met het projectbureau blauwe stad ontwikkeld. Het doel is niet direct een betaalde baan maar door middel van diverse (werk)activiteiten ontdekken wat de volgende stap in de ontwikkeling van de kandidaat is. De (leer)vraag van de kandidaat staat daarbij centraal. Er zijn diverse werkvormen in het (buiten)gebied waarin kandidaten ervaring kunnen opdoen. Naast de al bestaande werkervarings- en activeringsplekken die via Afeer worden vorm gegeven biedt dit traject aanvullende mogelijkheden. In 2020 zijn zes kandidaten gestart in Blauwe stad. We willen hiermee bereiken deelnemers hun talenten ontdekken en competenties ontwikkelen zodat ze op termijn een vervolgstap kunnen maken en mogelijk kunnen doorstromen naar betaald werk.

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Elke getroffen maatregel wordt beschreven met de naam van de maatregel, een omschrijving van de maatregel en gevolgd door de antwoorden op elk van de volgende drie vragen t.a.v. die maatregel:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Externe maatregel; Financiële beheersbaarheid in het sociale domein- project 'SoWiesO' (nieuwe maatregel)

A; externe bronnen voor deze maatregel;

- Visitatiecommissie VNG.

De VNG-bestuur de visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein opgericht. De primaire opdracht van de commissie is gemeenten te helpen bij het krijgen en houden van grip op de uitgaven in het sociaal domein. De uitkomsten, verwoord in de eindrapportage, zijn primair bestemd voor onze gemeente. Daarnaast wordt dit rapport ook besproken met een brede klankbordgroep met afvaardiging van VNG, Rijk en 2 gemeenten (G40 en P10) voor lering op een hoger abstractieniveau.

De gemeente Oldambt heeft gebruik gemaakt van de visitatie die de VNG aanbiedt om te toetsen of de lijn die wij hebben ingezet om te komen tot een reductie van alle kosten binnen het sociaal domein, de juiste is. Dit betekent dat de commissie op basis van meerdere gesprekken en screening van alle (beleids)stukken uit het gehele sociale domein een rapportage heeft opgesteld met diverse adviezen waaraan wij invulling geven.

Meerdere gemeenten hebben zich aangemeld voor een visitatietraject. Uit de aanmeldingen maakt de VNG een selectie op basis van onder andere urgentie van de lokale opgave, omvang van de gemeente en diversiteit in problematiek. Oldambt is geselecteerd voor een visitatietraject vanwege de lokale omstandigheden. Daaronder verstaat de commissie bijvoorbeeld dat er al relatief lang en veel gebruikgemaakt wordt van voorzieningen en zorgconsumptie. Verder verstaat de commissie daaronder ook de lokale omstandigheden als de geografische ligging en de actuele financiële situatie.

B; verkregen inzichten externe partij/bron;

- Tijdens het visitatietraject heeft de commissie geconcludeerd dat er sprake is van een zeer complexe problematiek in onze gemeente en in geheel Oost Groningen. Daarbij is ook geconcludeerd dat het verdeelmodel zeer nadelig uitpakt voor onze gemeente.
- De commissie is van mening dat Oldambt, met lef, al heel veel doet. Met het vaststellen van de meerjarenbegroting vanaf 2020 en het bijbehorend herstelplan, is een grote stap gezet. De commissie complimenteert de gemeente Oldambt hiervoor. De commissie beschrijft in haar rapport dat 'Quick wins' vrijwel niet meer zijn te behalen doordat we de afgelopen jaren al veel maatregelen hebben getroffen en veel hebben ondernomen om tekorten terug te dringen.
- De mogelijkheden vanuit de positie van Oldambt zijn beperkt. Middelen zijn nodig voor een succesvolle lange termijn aanpak. Daarbij is ondersteuning van de regio, die kampt met soortgelijke problematiek, essentieel. Omliggende gemeenten kampen met vergelijkbare problematiek en dat geeft legitimiteit aan de (sub)regionale afstemming waar we gezamenlijk al heel hard aan werken.
- De commissie adviseert ons (omdat 'Quick wins' nauwelijks nog zijn te behalen) het voorliggend veld (algemene voorzieningen) te versterken door middel van preventie en vroegsignalering. Dit vraagt een investering; Naar de toekomst is het van belang om minder inwoners afhankelijk te maken van 'dure' maatwerkvoorzieningen, waaronder ook de instroom in de bijstand. Het inzicht is verkregen dat wanneer we willen voorkomen dat het gebruik van voorzieningen, i.c. het aantal bijstandsuitkeringen, afneemt we meer moeten investeren in jeugdhulp en in gezinsproblematiek. Daarmee willen we (gezins)systemen doorbreken en jongeren in een veel eerder stadium inzicht en perspectief bieden zodat we het gebruik van dure voorzieningen kunnen afschalen. Dit beleid zal de komende jaren ons uitgangspunt zijn.

C; de getroffen maatregelen;

- Op grond van de adviezen van de visitatiecommissie hebben wij in 2020 een nieuw uitvoeringsprogramma jeugdhulp opgesteld met diverse uitvoeringslijnen. Dit plan is gericht op het versterken van het voorliggend veld zodat er meer (integraal) algemene voorzieningen worden ingezet en dure individuele voorzieningen afnemen. Een belangrijke pijler in het uitvoeringsplan is het project SoWiesO. De pilot behelst gezins- en groepsbegeleiding aan jeugdigen en ouders.

De hoog specialistische jeugdhulp wordt in Groningen regionaal uitgevoerd (RIGG). Naast deze specialistische en dure vorm van hulpverlening willen we in Oldambt meer aansluiting bij onze lokale opgaven (terugbrengen van dure maatwerkvoorzieningen zoals uitkeringen). Met de pilot SoWiesO brengen we drie (nieuwe) vormen van (basis)dienstverlening onder bij onze welzijnsorganisatie SWO. Het betreft gezinsbegeleiding, gezinscoaching en jeugdondersteuning. Deze vormen van ondersteuning vinden plaats in verbinding met de overige dienstverlening van SWO om zoveel als mogelijk gebruik te maken van het voorliggend veld. Met deze werkwijze sluiten we meer aan bij de leefomgeving (de school, het gezin, de buurt of de wijk) van de jongere/ouders woonachtig in de gemeente Oldambt. Hierdoor kunnen problemen vroegtijdig gesignaleerd worden en wordt erger voorkomen (preventie). Niet alleen besparen we hiermee de inzet van dure specialistische begeleiding op de korte termijn maar door het oplossen van gezins/jeugdproblematiek in een vroeg stadium kunnen we jongeren een sterkere basis bieden waardoor de jongere meer kansen krijgt. Kansen op het gebied van zelfontplooiing, afronden opleiding en daarmee meer kansen op een baan. Deze maatregel vertaalt zich niet direct (kwantitatief) in een afname van het aantal bijstandsuitkeringen op de korte termijn. Kwalitatief bieden we jongeren en gezinnen meer kansen waardoor het ook effect heeft op de langere termijn. Op grond van een uitgebreid dashboard monitoren we de resultaten (output)

Nieuwe maatregel (2); ontwikkeling werkgeversdienstverlening

In de subregio oost werken de vijf gemeenten samen op het gebied van werkgeversdienstverlening. We willen de samenwerking verder professionaliseren zodat we de dienstverlening aan werkgevers op een uniforme wijze vormgeven. We willen daarmee bereiken dat de kwaliteit van plaatsingen toeneemt en dat we meer werkzoekenden kunnen plaatsen op een baan. Om dit vorm te geven hebben we advies ingewonnen en hebben we onze ideeën extern getoetst.

A; externe bronnen voor deze maatregel;

- Arcon/ePortlio; de heer L. Ponds
- Uitwerking opdracht werkgeversdienstverlening Kop Overijssel
- Consultatie J. Knol gemeente Steenwijkerland (n.a.v. uitwerking werkgeversdienstverlening)

B; verkregen inzichten externe partij/bron;

- Op grond van de consultatie van Arcon hebben we het inzicht gekregen om het cliëntvolgsysteem en matchingstool ePortfolio in alle vijf de gemeenten in te richten als CRM-systeem.
- Draag zorg voor een gezamenlijk matchingsproces waarbij specifiek aandacht is voor het kennen van het aanbod, het beter inzetten van het aanbod en het eenduidig bijeenbrengen van werkzoekende en werkgever (vraag/aanbod)
- Om de werkgeversdienstverlening in vijf gemeenten op elkaar af te stemmen en de dienstverlening te optimaliseren is het van toegevoegde waarde de samenwerking te laten coördineren door 1 persoon.
- Eenduidige werkgeversdienstverlening versterkt de onderlinge samenwerking tussen gemeenten enerzijds en de relatie met werkgevers anderzijds.

C; de getroffen maatregelen;

- De subregio Oost heeft een projectvoorstel ingediend bij WiZ voor de financiering van het project integrale werkgeversdienstverlening. Er is een externe coördinator benoemd die zorgt voor afstemming en harmonisatie met de vijf gemeenten in het project 'integrale werkgeversdienstverlening'. Alle werkgeversadviseurs in de regio Oost werken inmiddels eenduidig met Eportfolio en er is (transparante) afstemming in vraag en aanbod. Naast het op elkaar afstemmen van werkwijzen en dienstverlening heeft de coördinator een 'aanjaagfunctie' in het realiseren van plaatsingen. Hierin vindt (integraal) afstemming plaats met de teamleiders van de vijf gemeenten.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect. Ook wordt aangegeven hoe het effect van de maatregelen zal worden gemonitord.

C1. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

Onderstaand wordt het beoogd effect per nieuwe maatregel (B1 en B2) beschreven. Het effect van maatregelen van voorgaande jaren hebben we genoemd onder Hoofdstuk A2.

Afeer Mobiliteit;

Met Afeer mobiliteit willen we meerjarig bereiken dat inwoners met een uitkering doorstromen naar een detachingsbaan als opstap naar een vaste baan. De doelstelling is 10 banen op jaarbasis hetgeen een kostenreductie van 10 uitkeringen oplevert (150.000)

Wonen-leren-werkentraject

Met dit traject willen we voorkomen dat er stapeling van kosten is vanuit de diverse regelingen (stapeling van zorg gebruik). We voorkomen de kosten van een duur begeleidwontentraject (50.000 euro) en andere maatwerkproducten door een integraal traject (kosten 10.000 euro) aan te bieden. Naast besparing op begeleid wonen besparen vindt ook een besparing plaats op uitkeringslasten. In 2020 betreft het 2 uitkeringen/€ 30.000. In 2021 zetten wij wederom vijf trajecten die moeten leiden tot een kostenreductie.

Ontwikkeltrajecten Blauwestad

Met het ontwikkeltraject bieden we deelnemers de kans werkervaring op te doen waarbij de deelnemer zelf keuze heeft in de werkzaamheden. Het is bedoeld als eerste opstap waardoor mogelijk op termijn een vervolgentraject kan starten dat leidt tot uitstroom. Deze (voorschakel)trajecten zijn niet direct kwantificeerbaar op uitstroom en hebben mogelijk een lange termijn effect.

Project 'SoWiesO'

Met de inzet van de pilot SoWiesO willen we een kostenreductie van € 300.000 op jaarbasis op jeugdhulp van realiseren. We willen een stapeling van voorzieningen en de inzet van dure maatwerkvoorzieningen voorkomen (kostenreductie). Deze maatregel is (qua bijstandsgebruik) op de korte termijn niet te kwantificeren. De inzet van deze maatregel is echter noodzakelijk om het voorzieningengebruik in de toekomst (bijstandsuitkeringen) te reduceren.

Ontwikkeling werkgeversdienstverlening

We willen meer kwalitatieve (duurzame) plaatsingen realiseren bij werkgevers. Dit realiseren we door eenduidig te werken op basis van dezelfde werkmethode en matchingsstool. We realiseren gezamenlijk op jaarbasis 1200 plaatsingen die bijdragen aan de verdere afname van het aantal uitkeringen (kostenreductie).

(Slot)conclusie

Gelet op wat in de vorige paragrafen is weergegeven concluderen wij dat:

1. De daling van het toegekende BUIG-budget tot 2020 zo groot was dat bestandsreductie c.q. besparing op de uitgaven de negatieve bijstelling van het budget onmogelijk kon compenseren.
2. De besparing die we hebben gerealiseerd deels ongedaan wordt gemaakt door inzet van loonkostensubsidies die uit de BUIG voldaan moeten worden (€ 817.000).
3. De noodzaak om te komen tot het Bestuursakkoord van Westerlee op zich al een afdoende verklaring is voor de problematische arbeidsmarktsituatie.
4. De oprichting van ons leerwerkbedrijf extra resultaten laat zien.
5. De samenwerking en kennisdeling zowel sub- als regionaal goed geborgd is.
6. Alle nodige (interne en externe) maatregelen worden genomen om enerzijds uitgaven te beperken en om anderzijds de inkomsten te maximaliseren.
7. Het rapport/advies van de visitatiecommissie VNG bevestigt dat we alle mogelijke maatregelen tot (snelle) bijstandsreductie al hebben ingezet en 'Quick wins' vrijwel niet meer te behalen zijn.
8. Het rapport/advies van de visitatiecommissie aanleiding geeft om in te zetten op preventie zoals jeugdhulp en gezinsaanpak zodat dit op langere termijn ook leidt tot de een afname van 'dure' maatwerkvoorzieningen waaronder een bijstandsuitkering.
9. De gemeente Oldambt het rapport van de visitatiecommissie als uitgangspunt neemt om de komende jaren de beleidsontwikkeling en de uitvoering van deze uitgangspunten vorm te geven.
10. De gemeenteraad via diverse lijnen en rapportages wordt geïnformeerd en in positie wordt gebracht om indien gewenst bij te sturen.

C2. De wijze waarop het effect van de maatregelen wordt gemonitord.

- Maandelijks bespreken we ambtelijk en bestuurlijk de maandrapportages van onze uitvoeringsorganisatie Afeer.

- In de kenniskring Oost bespreken de vijf gemeenten de resultaten en ontwikkelingen (d.m.v. rapportages) van de gemeenschappelijke projecten, waaronder de werkgeversdienstverlening. Maandelijks op beleids- en managementniveau en ieder kwartaal op bestuurlijk niveau.
- Ieder kwartaal ontvangt onze gemeenteraad een uitgebreide rapportage over de voortgang van de ingezette activiteiten en het effect daarvan (financieel resultaat, uitstroomcijfers, voortgang trajecten en trends en ontwikkelingen).
- Iedere kwartaal wordt op managementniveau een uitgebreide rapportage gemaakt van de pilot SoWiesO. De voortgang (effecten) worden op management en bestuurlijk niveau besproken en indien nodig bijgesteld.
- 2x per jaar wordt een bijeenkomst met de raad georganiseerd ihkv jeugdhulp waarbij de voortgang van de pilot SoWiesO wordt besproken.
- Met de 1^e en 2^e BBR/IBR wordt de gemeenteraad geïnformeerd over (de effecten van) de geformuleerde beleidsdoelstellingen en de financiële gevolgen voor het volgende (begrotings)jaar.
- De beleidsvoornemens en de (meerjaren)begroting van de uitvoeringsorganisatie Afeer worden ieder jaar aan de gemeenteraad aangeboden (wat willen we bereiken, wat kost dit en wat levert het op).

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekeningen zijn gezet.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt verklaart dat het voor 15 augustus 2021 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

Datum: 18 mei 2021

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: Berlinda Aukema

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: Cora-Yfke Sikkema

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben.

Met de instemming van de gemeenteraad stelt de gemeenteraad vast dat het college inzicht heeft gegeven in de oorzaken van het tekort, de getroffen interne en externe maatregelen, het beoogde effect van deze maatregelen en de bijdrage die deze samen leveren om het tekort verder te reduceren.

De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. Het is geen vereiste dat de gemeenteraad het eens is met de getroffen maatregelen.

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient uiterlijk voor het moment van indiening van het verzoek haar instemming te hebben gegeven, uiterlijk 15 augustus 2021.

De gemeenteraad van de gemeente Oldambt stemt in met de onder 1. afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Ondertekening in dit formulier is een vereiste. Het is niet toegestaan om ter vervanging van onderstaande handtekeningen het gemeenteraadbesluit in te voegen of mee te sturen. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekeningen zijn gezet.

Datum: 21 juni 2021

Ondertekening

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar: Cora-Yfke Sikkema

De griffier,

Naam van de ondertekenaar: Jelte van der Meer

Toelichting op het aanvraagformulier bij het uitgebreide verzoek voor de ambtelijke ondersteuning van het college

Voor de juistheid en de beoordeling van de aanvraag is het niet toegestaan dat u het format van de pagina's met de vragen en ondertekening aanpast.

U vindt in deze toelichting

- Hoe verloopt de aanvraagprocedure?
- Waarom zijn er twee versies van dit formulier?
- Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?
- Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?
- Toelichting per vraag
- Wet- en regelgeving, relatie met Sisa verantwoording
- Ondersteuning vanuit Divosa
- Toelichting op begrip 'externe maatregel' en voorbeeld van goede beantwoording

Op de website www.toetsingscommissievp.nl kunt u meer informatie vinden over de vangnetuitkering.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Een verzoek om een vangnetuitkering over 2020 dient uiterlijk op 15 augustus 2021 te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Omdat sprake is van een fatale termijn worden verzoeken, die na 15 augustus 2021 door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet worden ontvangen, niet in behandeling genomen. Het college dient het verzoek digitaal door middel van het webformulier op www.toetsingscommissievp.nl in te dienen. Na de aangegeven datum is dit webformulier niet meer beschikbaar.

De toekenning van een vangnetuitkering gebeurt uitsluitend op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de tekortgemeente en nadat is vastgesteld dat aan alle geldende eisen wordt voldaan. Blijkens artikel 8c, eerste lid, van de Participatiewet, kan het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Waarom zijn er twee versies van dit formulier?

Van dit formulier bestaan twee versies: 'basisverzoek' en 'uitgebreid verzoek'. De versie die u moet gebruiken is afhankelijk van het volgende:

- indien uw gemeente zowel over 2018 als over 2019 geen vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'basisverzoek'.
- indien uw gemeente over 2018 en/of over 2019 wel een vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'uitgebreid verzoek'.

De verklaring van het college verschilt tussen een 'basisverzoek' en een 'uitgebreid verzoek'.

De tool op de website ondersteunt u bij het aanvraagproces: "[Tool toegang, berekening en keuze formulier vangnetuitkering Participatiewet](#)"

Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?

De vangnetaanvraag bestaat uit twee gedeelten:

1. De verklaring van het college en de toelichting op de verklaring
2. De instemming van de gemeenteraad

Onderdeel 1 bestaat uit vier onderdelen: A, B, C en D. Het gaat om de verklaring van het college (onderdeel D) en een toelichting van het college op deze verklaring. Deze toelichting gebeurt aan de hand van drie vragen (onderdelen A, B en C). Na iedere vraag kunt u het antwoord invoegen. Om te verduidelijken wat de commissie van u verwacht, staan er verschillende tussenkopjes. U kunt eventueel tabellen of grafieken invoegen. U kunt aangegeven op welke brondocumenten, die eventueel in de gemeenteraad zijn besproken, de aanvraag is gebaseerd. U kunt geen bijlagen toevoegen aan deze aanvraag. Hieronder wordt per vraag aangegeven wat verwacht wordt van de beantwoording.

Daarna dient in onderdeel 2 de gemeenteraad te tekenen voor zijn instemming met de verklaring van het college. Dit mag niet worden vervangen door het in- of toevoegen van een gemeenteraadsbesluit.

Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?

Het uitgangspunt van de aanvraag van de vangnetuitkering is dat elke gemeente – ongeacht het aantal inwoners – zelfstandig de aanvraag moet kunnen voorbereiden en indienen. Dat betekent dat het naar het oordeel van de commissie niet nodig zou moeten zijn om een extern bureau te betrekken bij het invullen van het aanvraagformulier. . Daarbij wordt benadrukt dat het aan het lokale bestuur is hoe uitgebreid de vragen in het aanvraagformulier worden beantwoord, mits deze vragen duidelijk worden beantwoord. De beantwoording van de vragen in het aanvraagformulier is verplicht. Dat geldt niet voor de suggesties in de onderstaande toelichting. Op de pagina 'beoordeling en advisering' over de VU 2020 wordt een en ander verder toegelicht.

Toelichting per vraag

Het college van de tekortgemeente verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen en geeft daarop een toelichting door het invullen van de onderdelen A, B en C. Alle vragen moeten worden beantwoord. Hieronder staat een toelichting bij vraag A, B en C. Hieronder staan suggesties bij vraag A, B en C. Bij D volgt ondertekening door het college van de gemeente. Alle onderdelen moeten worden ingevuld.

Onderdeel A

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt een analyse van de oorzaken van het tekort beschreven (**onderdeel A1** Hieronder wordt verstaan: 'een analyse van de ontwikkeling van de uitgaven en de oorzaken daarvan.' Deze analyse dient specifiek in te gaan op de situatie in de eigen gemeente of de eigen arbeidsmarktregio. De analyse dient cijfermatig te worden onderbouwd, zodat duidelijk is op basis waarvan de conclusies over de oorzaken worden getrokken, , anders wordt niet voldaan aan het vereiste.

Daardoor krijgt de gemeenteraad voldoende inzicht in de analyse, waardoor het voor de gemeenteraad transparant wordt gemaakt waarop de verklaring van het college is gebaseerd. Daarnaast geeft de analyse andere gemeenten inzicht in de oorzaken van het tekort en de inspanningen van de gemeente om dit tekort te beperken. Navolgbaarheid is van belang met het oog op de onderlinge solidariteit tussen gemeenten en deze kan andere gemeenten ook helpen om lering uit te trekken.

Geef bij **onderdeel A2** een analyse van het effect van maatregelen die zijn getroffen in voorgaande jaren.

Geef bij **onderdeel A3** een korte algemene beschrijving van de gehanteerde bronnen die bij de analyse (A1) zijn gebruikt. Onder bronnen kan worden verstaan: gemeentelijke gegevens en analyses; gemeentelijke beleidsdocumenten waarin analyses zijn opgenomen; benchmarks van de gemeente in relatie tot andere gemeenten; de informatie en analyse uit de SEO-tool gebaseerd op de informatie uit het verdeelmodel; UWV-rapportages; onderzoeksrapporten et cetera.

Het is nadrukkelijk de bedoeling om deze beschrijving op hoofdlijnen te houden. Het is dus niet wenselijk of noodzakelijk om per oorzaak of maatregel de gehanteerde bronnen aan te geven.

Suggesties bij de beantwoording van A

- Kunt u de omvang van het tekort betrekken bij uw analyse?
- Kunt u aangeven op welke moment het college heeft gesignaleerd dat opnieuw een tekort zou ontstaan?
- Wilt u in uw analyse van de oorzaken de nadruk leggen op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed? De analyse betreft dus vooral de ontwikkelingen in de uitgaven van de gemeente.
- U kunt hierbij ook gebruik maken van de rekentool Participatiewet 2020⁴ en/of de Benchmark van Divosa⁵.
- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn en wat dit betekent voor de verschillende oorzaken van het tekort, zoals deze worden beschreven in de analyse.

---

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2019/10/21/rekentool-participatiewet-2020>

⁵ www.divosa.nl/diensten/divosa-benchmark

Onderdeel B

Inleiding

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere reductie van het tekort.

Bij onderdeel A2 is een analyse gegeven van de bijdrage van de maatregelen in voorgaande jaren aan de reductie van het tekort.

Bij B worden de uitkomsten van deze analyse expliciet meegenomen en vertaald naar de maatregelen. Dat houdt in dat als blijkt dat het effect van sommige maatregelen (sterk) achterblijft bij het verwachte effect, dat de betreffende maatregelen dan niet terugkomen in de maatregelen voor dit jaar. Andersom als er sprake is van een grote bijdrage van bepaalde maatregelen, ligt het voor de hand deze maatregelen, waar nodig en mogelijk, te intensiveren. Het is de bedoeling om dit onderdeel op hoofdlijnen te beschrijven en alleen waar nodig en mogelijk van gedetailleerde informatie te voorzien.

Onderdeel B bestaat uit 2 onderdelen:

- B1. Beschrijf de getroffen interne maatregelen onder B1.
Onder interne maatregelen worden alle getroffen maatregelen verstaan die niet tot stand zijn gekomen door externe consultatie, maar door de gemeente zelf.
- B2. Beschrijf de getroffen externe maatregelen, waarbij ook wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe 'schriftelijke' informatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Hieronder staat toegelicht wat wordt bedoeld met 'getroffen externe maatregelen'.

Wat wordt verwacht van de beschrijving van de getroffen externe maatregelen?

Van het college wordt verwacht duidelijk te beschrijven hoe externe consultatie heeft plaatsgevonden en hoe deze consultatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen. Omschrijf hoe een externe maatregel tot stand is gekomen. Hieruit moet blijken dat het college actief externe consultatie heeft verricht om te komen tot deze externe maatregel en hoe dit heeft geleid tot het treffen van de externe maatregel(en) voorafgaand aan het moment van indiening door het college.

Beschrijving getroffen externe maatregelen

Per getroffen maatregel dient eerst de naam en de omschrijving van de maatregel te worden gegeven, gevolgd door de antwoorden op de volgende drie vragen:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Alle drie de vragen dienen te zijn beantwoord, zodat een duidelijk inzicht wordt geboden dat hier sprake is van 'externe maatregel(en)'. Onderaan dit formulier staat in de **bijlage** een verdere toelichting op deze vragen en een voorbeeld van een duidelijke beschrijving.

Suggesties bij de beantwoording van B

- U kunt waar mogelijk en voor zover relevant de relatie tussen oorzaken en maatregelen aangeven.
- U kunt bij de getroffen maatregelen aangeven welke overwegingen hebben geleid tot het treffen van deze maatregelen en welke bronnen bij die afwegingen zijn gebruikt.
- U kunt bij het antwoord aangeven of gebruik gemaakt is van de volgende tool(s):
  - de [rekentool SEO](#)
  - de benchmark Divosa
  - de tool "informatie over eerdere aanvragen", te vinden via de gelijknamige pagina "[Informatie over eerdere aanvragen](#)". Met deze tool kunnen aan de hand van kenmerken van gemeenten (grootteklasse, omvang tekort en arbeidsmarktregio) vergelijkbare gemeenten worden gevonden, waarbij direct zichtbaar wordt welke maatregelen deze gemeenten hebben getroffen. Dit kan nuttig zijn bij het oriënteren op de externe maatregelen.
- U kunt in uw antwoord bij voorkeur onderscheid maken tussen eerder getroffen maatregelen (voorafgaande jaren) en nieuwe (nog te treffen, lopende het jaar tot indiening).
- U kunt hierbij ook de maatregelen aangeven die in het kader van de aanpak van uw arbeidsmarktregio worden gedaan en waaraan uw gemeente een extra bijdrage levert. In het geval van externe maatregelen dient ook sprake te zijn van externe consultatie.
- U kunt bij het noemen van de maatregelen ook de samenhang met andere maatregelen of effecten met de andere onderdelen in het sociale domein benoemen.
- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn, welke maatregelen de gemeente om die reden extra heeft getroffen.

Onderdeel C

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de verdere tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect (C1).

Ook wordt aangegeven op welke wijze het effect van de maatregelen zal worden gemonitord (C2).

Er zijn meerdere factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het tekort. Om die reden wordt gesproken van een *bijdrage aan* de reductie van het tekort.

In de regelgeving staat dat het college verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen. Het tekort verder reduceren betekent dat het college

inzichtelijk maakt dat het maatregelen heeft getroffen waarmee het college beoogt/verwacht dat deze bijdragen aan het verder reduceren van het tekort ten opzichte van voorgaande jaren. Verder reduceren kan ook worden geïnterpreteerd als maatregelen die een reducerend effect hebben op de stijging van de uitgaven. Dus wordt hier verwacht om inzichtelijk te maken dat maatregelen zijn getroffen waarmee het college verwacht/beoogt de eerdere bijdrage aan de neerwaartse trend te vervolgen.

De beschrijving van de effecten van maatregel kan per maatregel of per groep van maatregelen worden beschreven, afhankelijk van de beschikbare informatie en de aard van de maatregel.

Bij voorkeur worden de effecten kwantitatief beschreven als hiervoor de informatie beschikbaar is.

Indien het niet mogelijk is om de effecten te kwantificeren, volstaat het kwalificeren van de effecten.

De toetsingscommissie geeft geen oordeel over de mate waarin de maatregelen een bijdrage leveren aan het reduceren van het tekort en geeft ook geen oordeel over de mate van tekortreductie. De commissie beoordeelt of een antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag C. Het college geeft vervolgens aan op welke wijze de effecten worden gemonitord. Aan de wijze van monitoring worden geen verdere eisen aan gesteld. Het is dus aan het college en de gemeenteraad hoe de monitoring precies wordt ingericht. De enige eis is dat de wijze van monitoring beschreven wordt onder vraag C2.

Onder monitoring wordt verstaan het volgen van de resultaten van de getroffen maatregelen in relatie tot de verwachte opbrengsten, zodat op grond van deze informatie bijstelling van het beleid en de uitvoering van maatregelen mogelijk is. De monitoring kan fijnmazig per maatregel of per totaalpakket van maatregelen worden uitgevoerd.

De monitoring kan specifiek gericht zijn op het domein van de Participatiewet of de andere onderdelen van het sociaal domein. Ook kan dit onderdeel uitmaken van een reguliere maand- of kwartaalrapportage. De monitorinformatie kan vervolgens worden gebruikt om de gemeenteraad te informeren en ook kan deze informatie worden gebruikt bij een analyse van het volgende jaar (zie vraag A1).

Het is aan het college en de gemeenteraad om de wijze van monitoring te bepalen die het beste aansluit bij het kunnen volgen van de uitgavenontwikkeling en zo een bijdrage levert aan de tekortreductie.

Suggesties bij de beantwoording van C

- Geef inzicht in de redenering op basis waarvan het college verwacht dat het tekort verder reduceert met de onder B genoemde maatregelen.
- U kunt een inschatting van het beoogde effect kwantitatief uitdrukken en als dat niet mogelijk is kunt u het beoogde effect kwalitatief uitdrukken. Onder kwantificering wordt verstaan: de beoogde opbrengst in minder uitkeringen respectievelijk in het beoogde besparingsbedrag.
- U kunt de beoogde effecten presenteren per maatregel of als dat niet mogelijk is voor meerdere maatregelen gezamenlijk.
- U hoeft geen onderscheid te maken tussen beoogd effect van interne maatregelen en beoogd effect van externe maatregelen.

- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn, welke maatregelen de gemeente om die reden extra heeft getroffen en welk effect hiermee wordt beoogd.

Wet- en regelgeving en ondersteuning

Wet- en regelgeving

In het BPw is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering kan indienen, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet. De verklaring van het college voor een basisverzoek kunt u vinden in het BPw, artikel 10, eerste lid, onder d. De verklaring van het college voor een uitgebreid verzoek kunt u vinden in het BPw artikel 10, eerste lid, onder d, jo. artikel 10, tweede lid. In het BPw staat dat de verklaring van het college een toelichting omvat zoals gevraagd in het modelaanvraagformulier (BPw, artikel 10, onderdeel e).

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

Ondersteuning Divosa

Divosa, de vereniging van leidinggevenden in het Sociaal Domein, zal periodiek bijeenkomsten organiseren waarbij wordt ingegaan op de vangnetuitkering. Daarnaast wordt de Benchmark door Divosa ondersteund en heeft Divosa een factsheet maatregelen uitgegeven.

Ook heeft Divosa bijgedragen aan het beschikbaar komen van een tool waarin de aanvragen van de afgelopen drie jaar zijn verwerkt. De tool en aanvragen worden per VU-jaar op de website van de Toetsingscommissie gepubliceerd. Zie hiervoor de rubriek: informatie over eerdere aanvragen.

Bijlage: Toelichting op externe maatregel

Een voorbeeld⁶ van een duidelijke beschrijving is:

Maatregel 1. Bevorderen ondernemerschap

- A) De externe bronnen voor deze maatregel zijn geweest:
  - a. Een rapport van Radar Advies: Werkzame bestanddelen van parttime ondernemen, dec 2019
  - b. Achterbanraadpleging ZZP Nederland, mei 2020
  - c. Divosa, innoveren van het BBZ, november 2020
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe bron?
Het inzicht dat investeren in begeleiding van en naar zelfstandig ondernemerschap bijdraagt aan het verkleinen van het bijstandstekort.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?
De maatregel die getroffen is om meer capaciteit beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen naar schatting 45 bijstandsgerechtigden extra naar zelfstandige ondernemerschap worden begeleid en wordt tevens in 20 gevallen vroegtijdige beëindiging van zelfstandig ondernemerschap zoveel mogelijk voorkomen.

Toelichting op de drie vragen.

1. *Wat wordt verstaan onder een externe bron(nen): externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Een externe partij is een persoon of organisatie buiten de grenzen van de gemeente.

- Een veelgestelde vraag is of in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) de consultatie als extern wordt aangemerkt. Het antwoord hierop is, dat in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) er sprake is van een gemeenschappelijk beleid en uitvoering voor alle aangesloten gemeenten. Dat betekent dat consultatie van gemeenten die onderdeel uitmaken van een gemeenschappelijke regeling niet als extern wordt gezien.
- Dit ligt anders voor een SW-bedrijf omdat hier ook sprake kan zijn van privatisering, waardoor verantwoordelijkheden en bevoegdheden anders kunnen worden belegd. Om die reden wordt consultatie van het SW-bedrijf wel gezien als externe consultatie.
- Onder externe 'schriftelijke' informatie wordt alle informatie verstaan die vastgelegd is in een document of een digitale drager (website, bestand etc.) en voortkomt uit een bron buiten de grenzen van de eigen gemeente respectievelijk ISD of RSD. Deze externe informatie dient dan wel ook informatie te bevatten over het effect en de aanpak van deze maatregel. Anders is raadpleging van de partij van wie de informatie komt noodzakelijk.

---

⁶ Dit voorbeeld is genomen uit een aanvraag VU 2018, met de daarbij behorende data.

2. *Wat heeft de externe consultatie opgeleverd?*

Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

Hier wordt beschreven welk inzicht door consultatie van die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie is gekregen bij de gemeente, dat geleid heeft tot het treffen van de externe maatregel?

o *Wat wordt verstaan onder consultatie van een externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Onder consultatie wordt verstaan het raadplegen van een externe bron (partij of 'schriftelijke' informatie) buiten de gemeente respectievelijk ISD of RSD. Dat kan het raadplegen van een externe partij zijn, maar het kan ook het raadplegen van externe 'schriftelijke' informatie zijn, mits deze ook informatie over de toepasbaarheid (effect, uitvoerbaarheid en aanpak etc.) omvat, anders is het inwinnen van advies bij de betreffende gemeente noodzakelijk.

Voorbeelden van externe consultatie zijn onder andere:

- *gebruik maken van goed werkende maatregelen van andere gemeenten;*
- *gebruik maken van beleidsplannen e.d. van gemeenten en op basis daarvan inwinnen van advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effect etc.);*
- *inwinnen van advies bij andere gemeenten;*
- *gebruik maken van een kennisgroep of leercirkel, bijeenkomst van Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van benchmarking Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van de SEO-tool;*
- *gebruik maken van de publicatie van aanvragen van eerdere jaren en de betreffende tools op de website van de toetsingscommissie en op basis daarvan inwinnen van een advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effect etc.);*
- *advies van een extern adviesbureau voor het nemen van extra maatregelen;*
- *onder voorwaarden kunnen samenwerking met en uitvoering door een externe partij ook onder externe consultatie vallen. Dat is alleen het geval indien de consultatie duidelijk is beschreven en deze vervolgens leidt tot een maatregel, zie ook onder punt 3 externe maatregel.*

Het inschakelen van een externe voor het opstellen van de aanvraag, is géén externe maatregel.

In geval van consultatie van een groep van externen, bijvoorbeeld bij het voorleggen van een beleidsplan, volstaat het aangeven van de betrokken externen en de uit deze groepsconsultatie opgedane inzichten en tot welke (groep van) maatregelen dit heeft geleid.

3. *Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze 'consultatie'?*

Dit is een beschrijving van een getroffen externe maatregel.

Hierna volgen nog enkele toelichtingen over de externe maatregel (n.a.v. veelgestelde vragen):

- Wat wordt verstaan onder een *maatregel*?
  - Onder een maatregel wordt verstaan: een besluit over hoe iets wordt opgelost of veranderd.
- Met ‘*externe*’ maatregel wordt bedoeld: een maatregel die is getroffen naar aanleiding van externe consultatie.

Onder voorwaarden gelden de volgende externe maatregelen ook:

- Het samenwerken met een externe partij voldoet als ‘*externe maatregel*’ mits binnen deze samenwerking consultatie heeft plaatsgevonden. Beschrijf duidelijk op welke wijze de consultatie in deze samenwerking heeft geleid tot de getroffen maatregel.
- Het uitvoeren van een maatregel door een externe partij voldoet pas als ‘*externe maatregel*’ indien deze maatregel is getroffen naar aanleiding van consultatie van een externe partij (dat kan de uitvoerende partij zijn). Indien maatregelen met een duidelijk herkenbare inbreng van externen (dus personen of organisaties buiten de eigen gemeente) tot stand komen, worden ze als extern aangemerkt.
- Wat wordt verstaan onder een *getroffen* externe maatregel.
  - Dit is een externe maatregel die voor het tijdstip van indiening van de aanvraag door het college, de gemandateerde directeur en/of de wethouder is getroffen.
  - Onder het treffen van een maatregel wordt verstaan dat het besluit is genomen en waarvan de uitvoering in gang is gezet.
- *Moet het steeds een nieuwe (aanvullende) maatregel zijn?*

Van het college wordt verwacht om te analyseren wat de oorzaken zijn van het tekort, wat hieraan inmiddels is gedaan en wat hiervan de effecten per jaar zijn. En vervolgens of het, in dat licht, al dan niet nodig is om tot extra maatregelen te komen ten einde het tekort verder te reduceren.

Die afweging is aan het lokaal bestuur. Het college dient wel de gemeenteraad inzicht te verschaffen over deze afweging. Deze afweging dient dan ook in dit onderdeel te worden beschreven.

In alle gevallen dient het college externe maatregelen te nemen. Dat kunnen ook, afhankelijk van de hiervoor genoemde afweging, bestaande maatregelen zijn, die in hun effect meerjarig doorlopen. Om die reden staat “aanvullende” tussen haakjes.
- *Hoeveel getroffen externe maatregelen zijn vereist?*

Het is aan het lokaal bestuur om te bepalen hoeveel maatregelen moeten worden getroffen om het tekort verder te reduceren. Dat houdt in dat de toetsingscommissie nagaat of één dan wel meerdere externe maatregel zijn getroffen. Het is aan het college en de gemeenteraad om na te gaan of en te beschrijven dat de getroffen maatregelen tezamen het tekort verder reduceren (zie onderdeel effecten).